

Kovács József

1830—1927

Életének 98. évében adta vissza lelkét Urának, Istenének. A 98 évből 82 esztendőt tölt szakadatlan, gyümölcsöző munkában. 16 éves korától a maga emberségéből él. 36 éven át vezet példaadó buzgósággal a hódmezővásárhelyi unitárius gyülekezetet s annak 96 éves korában még aktív gondonka s 27 évig felügyelő gondnoka a dunatiszamenti egyházkörnek.

Ez a néhány számadat fényesen világít rá arra a csodálatos életre, amit ragyogó polgári erényekkel ékesített. Sok vonás volt benne a Jókai Arany emberéből. Bármibe kezd — sikerül neki. A sár is arannyá válik kezében. Téglagyárainak termékeivel országszerte ismertté teszi nevét. Gránitkemény tégláinál csak akarateréje és férfias jelleme szilárdabb. Nagy erkölcsi és anyagi vagyon koronázta közel 100 évre terjedő munkáját. De sikerei nem tették elbizakodottá. *Mindent az én Istenemnek köszönhetek* — szokta mondogatni. Az Isten nagyon szerette. Hosszú élettel, elpusztíthatatlan egészséggel és huumorral áldotta meg. Ő is szerette az Istent. Ebből a szeretetből fakadt mély vallásos érzése. Fárasztó napi munkája után olyan bizalommal tudott imádkozni, mint egy kis gyermek.

Ez a mély vallásos érzése terebélyes gyümölcstermő fává lombosodott a sok vihart látott vásárhelyi gyülekezet fölött. Ami ma ebben a gyülekezetben szemmel látható valóság, nagyrészt az ő munkájának az eredménye. 22 évig dolgoztam vele az Ur szőlőjében. Ennek az időnek első öt évében építettük az új iskolát, lelkészi-, a tanítói és harangozói lakást s befejezésül megépítettük

a csonka-haza legnagyobb és egyetlen teljesen föl-
szerelt unitárius templomát. Ezeknek az épületek-
nek minden egyes téglája, minden darab cserepe,
minden szem homokja az ő adománya. Nemkülön-
ben a régi lelkészi lakás és bérház és a régi k-
tanítói lakás telkestől. Nagy tekintélyével ő sze-
rezte meg Hódmezővásárhely törvényhatóságától
ingyen a telket, amire a templomot és az új laká-
sokat és iskolát építettük. Ez azért említésreméltó,
mert a kis unitárius gyülekezet volt az első, mely
templom-helyül ingyen telket kapott a várostól.
Nagy eset volt ez akkor, a 40 ezer lelket számláló
református egyház ellenállásával szemben. Büszke
is volt rá és méltán.

Legnagyobb gyönyörűségét azonban a 42 ezer
ar. koronáért vásárolt 42 kat. hold tanyai birtok-
ban lelte. *Meg köll támasztanunk a tornyot —*
mondotta, — mert föld nélkül az is eldül. Ez a bir-
tok mentette át az egyházközséget a háború, kom-
mün, oláh megszállás s az azután következő sú-
lyos években. Enélkül menthetetlenül elpusztult
volna a gyülekezet.

Csodálatos éleslátással ismerte föl a feleke-
zeti iskola nagy fontosságát. Kedvetlenül szem-
lélte az Erdélyben kártékonykodó államosítási
áramlatot, amibe — amint ma már mindenki lát-
ja — majdnem belepusztult egyházunk. Az isko-
lát meg is tartottuk s a szűken 200 ezer ar. koro-
nára értékelt vagyont egyetlen fillér adósság nél-
kül adtuk át utódainknak. Az iskola később elve-
szett.

A Kovács József áldozatos munkásságának
fölbecsüléséhez tudni kell, hogy az egyházközség

anyagiakban csak reá támaszkodhatott. Súlyosbította a helyzetet az a körülmény, hogy az alapvető munkák megkezdése idején már közel 80 éves volt. Az Isten reánk tekintett, amikor életét 97 évig hosszabbította. Így vált lehetővé az elszektásodás útján álló vásárhelyi gyülekezet s egyúttal az alföldi unitarizmus megmentése.

Hozzánk már élemedett korában a r. kat. egyházból jött át. De ízig-vérig unitárius volt. Ezt cselekedetekkel bizonyította meg. Okos számításal élt, de a vagyont nem célnak, hanem eszköznek tekintette. Lábával a földön szeretett állni, de eszményeihez — a Kossuth Lajos gondolatához és Dávid Ferenc igazához — tántoríthatatlan hűséggel ragaszkodott. A vásárhelyi gyülekezetet családjá egyik tagjává fogadta s annak erkölcsi és anyagi javait puritán becsületességgel gondozta. Akár épített, akár vásárolt, az egyháznak sohasem kellett utána a szemét törülnie. Csak a háború kitörése akadályozta meg abban, hogy a vásárhelyi eklézsiának földbirtokát nem tudta 100 holdra kiegészíteni.

Címkórság, rang utáni vágyakozás sohasem bántotta. Erős ellenzéki volta ellenére is több ízben kínáltak föl neki kitüntetést. A figyelmet megköszönte, de az ordót nem fogadta el. Élete utolsó hetéig megmaradt tekintetes úrnak. Csöndes halódása közben tudtán kívül terjesztettük föl kormányfőtanácsosi kitüntetésre, ami halála előtt egy héttel érkezett meg. De akkor ő már lelkével az örökkévalóság mesgyéjén állott...

Amikor ezeket a sorokat írom, Halottak napja van. Kegyeletes hálával gondolok a magyar-

országi unitárius egyház eleddig legnagyobb jóltevőjére és áldott lelkű feleségére, akik békességben pihennek a vásárhelyi unitárius temetőben. De csak a testük! A lelkük él alkotásaikban és megszólal minden reggel és este a magyarországi legnagyobb unitárius harang szavában, amit az ő emlékükre húznak meg, hirdetve fennszóval: *A derék nem fél az idők mohától.*

Barabás István